

TMMOB
Şehir Plancıları Odası

Yayın Türü: Yaygın Süreli Yayın
Üç ayda bir yayınlanır
Oda birimlerine ve üyelere ücretsiz gönderilir.
Sayı: 41
Kasım 2008

TMMOB Şehir Plancıları Odası Adına Sahibi
ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
H. Tarık Şengül

Dergi Sekreteri
Gökhan Bilighan

Sayı Editörü
ŞPO Su Komisyonu

Yayın Kurulu
Duygu Açar
Gürkan Akgün
Belma Babacan
Olgu Çalışkan
Sevilay Çetinkaya
Tolga Çilingir
Gökhan Erkan
Melih Ersoy
Melike Gül
Çağatay Keskinok
Nihan Özdemir Sönmez
Gül Tuçaltan
Ü. Nevzat Uğurel
Fatma Ünsal
Çiğdem Varol
Cenap Yoloğlu
Fikret Zorlu

Yayın İdare Merkezi
Hatay Sokak No. 24/17
Kocatepe/ANKARA
Tel: 0312 417 87 70
Faks: 0312 417 90 55
e-posta: spo@spo.org.tr
www.spo.org.tr

Baskıya Hazırlık
PLAR LTD. ŞTİ.-Şerife Eren
Tel: 0312 432 01 83-93 Faks: 432 55 22

Kapak Tasarımı
Ceren Gamze Yaşar

Baskı
Kozan Ofset
Büyüksanayi 1. Cad. Arpacıoğlu İşhanı 2
No: 95/11 İskitler-Ankara
Tel: 0312 384 20 03-04 Faks: 341 28 60

Basım Tarihi-Saati: 30.10.2008-10:00
3.500 Adet Basılmıştır

SUNUŞ...

SU SORUNUNUN EKONOMİ POLİTİĞİ: KENTSEL SU KULLANIMINDA KAZANANLAR VE KAYBEDENLER

Giriş

Giderek kıt bir kaynak haline gelen kentsel suyun sunum ve kullanımının önemli bir bölüşüm, eşitsizlik ve çelişki alanına dönüştüğü açıktır¹. Konunun uzmanlarının uzun süredir su sorunun çeşitli boyutlarına dikkat çekmelerine karşın, kamu oyunun dikkati konuya başta Ankara ve İstanbul olmak üzere büyük kentlerde toplumsal yaşamı tehdit edecek nitelikte bir su sıkıntısını çıkmasıyla yönelmiş bulunuyor. Krize dönmüş sorun etrafında medyanın da katkısıyla başlayan tartışmalar da dikkatler su sıkıntısı çeken kentlere yoğunlaşmış bulunuyor. Sıkıntının yoğunlaştığı yaz ayları geçtiğinde ise bu ilgi dereceli olarak kayboluyor.

Öte yandan kentsel su sorununun sadece tüketim düzeyinde ele alınması yeterli değildir. Su hizmetinin sağlanması giderek artan biçimde piyasa aktörlerinin dikkate değer karlar elde ettikleri bir alan haline gelmiştir. Bu alanda ortaya çıkan özelleştirme, maliyetinin üzerinde fiyatlandırma gibi uygulamaların öne çıkması var olan eşitsizlikleri derinleştirmektedir. Aşağıda göstermeye çalışacağımız gibi, içinde bulunulan kriz bu açıdan da önemli gelişmelere kaynaklık etme potansiyelini taşımaktadır.

Bu çerçevede burada yapılacak değerlendirme son dönemde öne çıkan ve uzunca bir süre ve belki de kalıcı biçimde bizimle olacağı anlaşılan kentsel su sorununun ortaya çıkardığı bölüşüm, eşitsizlik ve çelişkiler üzerinde yoğunlaşacaktır. Bu değerlendirmelerin ana hedeflerinden biri ise emek merkezli mücadelenin bu konuda izlemesi gereken strateji üzerine bazı çıkarımların yapılmasıdır.

Çalışmanın birinci bölümünde, son dönemde derinleşen su sıkıntısının doğal bir afet olarak kavranması sorgulanmakta ve söz konusu sorunun toplumsal alanda yaratılmış bir durum olduğu vurgulanmaktadır. İkinci bölümde ise su sorununun kazanan ve kaybedenleri gerek mekansal gerek sınıfsal açıdan tartışılmaktadır. Sonuç bölümü genel bir değerlendirmeyi içermektedir.

Karşı Karşıya Kalınan Durum Doğal Bir Afet Değil, Toplumsal Alanda İnşa Edilmiş ve Sorumluları Olan Bir Krizdir

Su sorununa yaklaşım konusunda belki de ilk altı çizilmesi gereken nokta krizin kaynağı üzerinedir. Yaşanan su krizine yönelik olarak belediye ve merkezi yönetim düzeyinde takınılan ilk tutum krizin dışsallaştırılmasıdır. Küresel ısınma ve bu çerçeveye oturtulan kuraklık karşı karşıya kalınan su sorununun ana nedeni olarak gösterilmiştir.

Burada ister küresel ısınma gibi dışsallaştırılmış ve giderek doğallaştırılmış bir neden çerçevesinde algılsın, isterse bu durumdan görece bağımsızlaştırılmış yer yer de tanrı ile ilişkilendirilecek biçimde kuraklık ve doğal afet çerçevesinde değerlendirilsin, ortaya çıkan süreç birçok yönüyle var olan sorunları analiz etmek, alternatifler üretmek ve etkin müdahale etmek anlayışından uzak, kısa vadeci ve anlık çözümlerle yetinen yönetim anlayışıdır.

¹ Kentsel su sorununu tarımsal su kullanımından ayırmak için bu ifade kullanılmıştır.. Burada daha çok başta içme suyu olmak üzere kentsel alanda birçok amaçla tarımsal olmayan amaçlarla kullanım kastedilmektedir. Kuşkusuz tarımda su kullanımı sorunu da kendisini dayatan bir sorun haline gelmiş bulunuyor ve konunun özgünlüğü ve uzmanlık alanı başka türden çalışma ve yaklaşımları gerekli kılıyor.

Diğer bir anlatımla Neo-liberal politikalar çerçevesinde zaafa uğratan kamu yönetimi anlayışı krizin sadece en önemli nedenlerinden bir olmakla kalmamakta, krizin bütünlük içinde kavranmasını ve çözümler üretilmesini de engelleyen en önemli neden olarak öne çıkmaktadır.

Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de son yirmibeş yıl içinde yapılan, yeni-sağ/neo-liberal politikalar adım adım uygulanıp, devlet bürokrasi, planlama ve uzun vadeli yaklaşımlar tasfiye edilirken, yerine girişimci yöneticilik anlayışı, kamu bürokrasisinin küçülmesi ve niteliksizleşmesi, kısa vadeli ve rant yaratıcı mantık koyulmuştur. Sonuç, ortaya çıkan birçok krizde olduğu gibi, bu krizde de ne yapacağını bilmeyen bir kamu yönetimi yapılanmasıdır.

Bu çerçevede Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin içine düştüğü durum iyi bir örnek oluşturmaktadır. Krizin ortaya çıkmasıyla birlikte yapılan açıklama ve suçlamalardan anlaşılmaktadır ki, krizden çok daha önce DSİ Ankara Büyükşehir Belediyesi’ne Ankara’ya alternatif kaynaklardan su sağlamak konusunda bir proje önerisinde bulunmuş, ancak bu öneri Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından reddedilmiştir. Belediye Başkanı Melih Gökçek önerinin pahalı bulunduğu için reddedildiğini söylemektedir. Diğer yandan red nedeninin Belediyenin kendisinin süreci ve mali kaynakları kontrol edememesinden kaynaklandığı iddaları da mevcuttur. Bu boyut bir yana bırakılsa bile, tartışmasız olan Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin önceliklerinin sunulduğu dökümanlarda, su sorununun öncelikli olanlar arasında yer almadığı, kavşak, tanzim ve düzenlemeleri, havuz yapımı gibi konuların ön sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu önceliklerin ne tür bir analiz ve bilgi tabanına oturduğu belli değildir. Açık olan DSİ’nin sorun olarak gördüğü ve bugün kendisini dayatan su sorunu kente su sağlamaktan sorumlu Büyükşehir Belediyesi tarafından uyarılara rağmen farkına varılmamıştır. Kuşkusuz bu tür bir aymazlık siyasi tercihlerle yakından ilişkilidir. Ancak görünen o ki, önemli ölçüde tahribata uğrayan belediye bürokrasisi ve yönetim anlayışı bu tür tespitleri yapabilecek yetkinlikten ve teknik birikimden de uzaktır.

Bu yetersizliğin en açık sergilendiği durum krizin yönetiliş biçimi olmuştur. Seçimlerin hemen sonrasında, kente kesintili su verileceğini söyleyen belediye başkanın kesintileri ne tür bir plan çerçevesinde uygulamaya soktuğu açık olmadığı gibi, oluşan tepkiler karşısında ve başbakanın araya girmesiyle birlikte uygulamadan vazgeçilmiştir. Bu tür bir uygulama gerekliye niçin vazgeçildiğini, gereksizse niçin ilk aşamada uygulamaya sokulduğunu anlayabilmek oldukça zordur. Bu konularda bilgi almak mümkün görünmemektedir. Çünkü ortada Belediye Başkanı dışında konuşan her hangi bir teknik sorumlu yoktur. Bu durum rastlantısal değildir. Uzunca bir süredir, Başkenti yönetme konusunda bürokrasi dışarıda bırakılıp, tasfiye edilirken, Belediye Başkanı ve yakın çevresi ön plandadır. Bu durum girişimci belediyecilik anlayışının bir ürünüdür.

Benzer biçimde yatırımlar konusunda da uzun vadeli, bilgi ve araştırmaya dayanan planlı bir anlayışın olmadığı uzun süredir bilinmektedir. Ankara kentinin asıl önceliği olarak konulan ulaşım konusunda bile bir ‘ulaşım planının’ bulunmadığı, kararların belediye başkanı ve yakın çevresi tarafından alındığı düşünüldüğünde, öncelikler arasında bulunmayan su sorunu konusunda bir ‘master planının’ bulunmasını beklemek hayalcilik olacaktır.

Söz konusu plansızlık ve girişimci anlayışın yatırım anlayışı genel olarak kamusal kaynakların keyfi ve kontrolsüz kullanımı ve israfı ile sonuçlanırken, bazı durumlarda görünür olmayan ama hayati nitelikteki sorunların çözülmesini de imkansız hale getirmektedir. Belediye Başkanı Ankaralılarından suyu dikkatli kullanmalarını isteyip, ilginç önerilerde bulunurken, %20’lik bir tasarrufun kesintileri gereksiz kılacağını belirtmektedir. Yine aynı günlerde yapılan açıklamalar kentin su şebekesinde %40’ı bulan kaçağın bulunduğunu göstermektedir. Bu durumda, eğer Ankara Büyükşehir Belediyesi geçtiğimiz dönemde, keyfi birçok yatırım yerine, kentin su şebekesini yenilemiş bulunsaydı, bugün gündemde olan kesintiler yaşanmamış olacaktı.

Bu türden bir keyfilik ve uzmanlığa dayanmayan kısa vadeli çözüm anlayışı sadece geçtiğimiz döneme ilişkin bir durum değildir. Apar topar ortaya atılıp, uygulamaya konulmaya başlayan Kızılırmak’tan su getirme projesinin kendisi de aynı türden keyfiliklerin izlerini taşımaktadır. Söz konusu strateji birçok açıdan sorunlu görünmekte ve belli sorulara yanıt getirecek araştırmaları gerektirmektedir. Kızılırmak suyunun kirliliği yanında, bu türden büyük ölçekli bir kaynak yönlendirmesinin Kızılırmak Havzası üzerinde önemli sonuçları olacağı açıktır. Ekolojik dengeyi ve Havza ekonomisini olumsuz etkileyeceği konusunda fikir birliği bulunmasına karşın, bu konularda yapılmış detaylı bir çalışma yoktur. Kuşkusuz girişimci yöneticilik anlayışının her zamanki kuralı burada da geçerlidir. Ankara kentinin krizinin çözülmesi önemlidir. Bu çerçevede başka bir bölgede soruna yol açmak kendi başına bu aşamada sorun olarak görülmemektedir. Ortaya büyük ölçekli bir sorun çıkması durumunda ise bu sorun yeni bir projeye ve muhtemelen başka bir soruna yol açarak çözülecektir. Bu durum tam da mevcut hakim anlayışın kendisidir. Her sorun yapılacak yeni bir ihale ve iş çevrelerini kaynak pompalanması anlamına geldiği ölçüde, ekonominin işleyişinin ana taşlarından biridir.

Benzer biçimde son yirmi beş yıl içinde uygulanan neo-liberal politikalarla yakından ilgili ve krizle birlikte öne çıkan sorunlardan biri de su ve benzer hizmetlerde ölçek sorunudur. Bilindiği gibi sözü edilen dönemin önemli özelliklerinden biri ulusal düzeyin özellikle de emeğin yeniden üretimine ve örgütlenmesine yönelik dikkate değer biçimde aşındırılması ve yerelciliğin ön plana çıkartılmasıdır. Bu strateji krizin önemli nedenlerinden biridir. Bu önerme birçok örnekle desteklenebilir. Su hizmetlerinin örgütlenmesi ve sunumu açısından en önemli ulusal örgüt DSİ’dir. Son kriz DSİ’nin bu konuda bir noktadan sonra süreci etkilemekte etkisiz kaldığını, ABB’nin sürecin asli karar vericisi olduğunu göstermektedir. Kuşkusuz bu durum ABB açısından bir görev ihmalidir ve daha sağduyulu bir yaklaşım gösterilmiş olsa farklı ölçeklerde çalışan aktörlerin birlikte çözüm üretmesi mümkün olabilirdi. Ancak bazı diğer açılardan sorunun yerelci çözümlerle aşılması tümüyle imkansız görünmektedir. En azından su havzaları açısından bakıldığında bölge ve havza temelli örgütlenme biçimlerinin zorunlu olduğu ve bunun uzun süredir görmezden gelindiği ortaya çıkmaktadır.

Krizin Kazananları ve Kaybedenleri

Toplumsal her kriz gibi, su krizinin de toplumun her kesimini aynı biçimde etkilediği gibi bir varsayım üzerinden gidilmektedir. Kısa bir süre önce ortaya çıkmış olmasına rağmen yaşanan deneyim söz konusu krizin toplumsal düzlemde farklı sınıfları farklı düzeyde etkilediğini ve daha da önemlisi krizin kaybedenleri yanında kazananlarının da olduğunu göstermektedir. Bu konuda soyut değerlendirme yapmak yerine Ankara kentinin karşı karşıya kaldığı son kriz çerçevesinde şekillenmeye başlayan yeni oluşumlar çerçevesinde krizin kazananları ve kaybedenlerini tespit etmek yerinde olacaktır. Bu tür bir değerlendirmeyi ise farklı ölçek ve düzeylerde yapmak gerekmektedir.

Son kriz göstermektedir ki, Ankara kentinin yakın çevresindeki kaynaklar yetersiz kalmaktadır. Bayındır Barajı, Kurtboğazı ve Çamlıdere'ye doğru açılan su kaynaklarını kullanma stratejisi artık yetersizdir. Önerilen çözümler içinde ağırlık kazanan görüşün Kızılırmak suyunu Ankara'ya getirmek olduğu anlaşılmaktadır. Kuşkusuz Ankara'nın su sorununun çözülmesi önemlidir. Ancak görünen o ki bu tür bir çözüm uzun vadeli olmayan bir yaklaşım çerçevesinde apar topar gündeme getirilmekte ve birçok açıdan sıkıntı ortaya çıkmaktadır. Birçok uzmanın belirttiği gibi, Kızılırmak suyunun içme suyu olarak kullanılması söz konusu kaynağın aşırı derecede kirlenmiş olması nedeniyle önemli sakıncalar taşımaktadır. Bu sorunun ötesinde önemli sorunlardan birisi özellikle akarsu havzalarının zaman içinde oluşmuş dengeleri bulunmaktadır. Akış hızı ve yatağı yanında oluşan ekolojik dengenin de korunması önemli hale gelmektedir. Bu türden kaynaklardan dikkatli bir analiz ve incelemeye dayanmayan bir biçimde önemli miktarlarda su çekilmesi, yine uzmanların işaret ettiği biçimde mevcut ekolojik dengeyi alt üst edici nitelikte olacaktır.

Tüm sorunlarına karşın Kızılırmak Havzası'nın zaman içinde oluşmuş ekolojik dengesi yanında; bu kaynak etrafında şekillenmiş yerleşmeler ve yerel ekonomiler söz konusudur. Bu türden büyük ölçekli kaynak çekilmesi bir yandan söz konusu ekolojik dengeyi bozarken, bir yandan da söz konusu yerel ekonomilerin (özellikle tarım ağırlıklı olanların) olumsuz etkilenmesi ile sonuçlanacaktır. Bu çerçevede, Ankara kentinin su sorunu bu tür bir yöntemle çözüldüğünde, bir başka bölgenin kaynaklarının sömürüsü ve Kızılırmak Su Havzasında yaşayanların kaybı ile sonuçlanacaktır.

Kentsel ölçekte bakıldığında, kentin bütününe su sorunu ile karşı karşıya kaldığı düşünüldüğünde, Ankara kentinde yaşayanların tümünün söz konusu sıkıntıdan eşit derecede ya da benzer ölçüde etkilendiği idda edilebilir. Bu tür bir varsayım büyük ölçüde yanlıştır. Kuşkusuz söz konusu krizin kentte yaşayanları bir bütün olarak etkilemiştir. Ancak bunun gerek sınıfsal gerekse toplumsal cinsiyet boyutunda farklı kesimleri çok farklı derecelerde etkilediği açıktır.

Su kesintilerinin başlamasıyla birlikte, su depolama kapasitesine sahip büyük işletmeler yanında, bu türden araçlara sahip orta ve üst gelir gruplarının söz konusu krizden, en azından kesinti boyunca, sınırlı etkilendiği görülürken, bu tür olanaklara sahip olmayan orta-alt ve alt gelir gruplarının krizi dramatik biçimde yaşadıkları görülmüştür.

Su kesintileri boyunca ve kesintinin sona erdirildiğinin kamuoyuna duyurulması sonrasında kesintilerin düzensizliği açısından şikayetlerin geldiği bölgeler Mamak ve benzeri geçekonda ve alt gelir gruplarının yaşadıkları alanlar olmuştur. Kırksekiz saatlik kesinti periodları bu yerleşmelerde çok daha uzun sürelere yayılmış, bazı bölgelere su kesintisinin sona erdirildiğinin ilan edilmesinden günlerce sonra su verilmiştir. Bu açıdan bakıldığında da alt gelir gruplarının sürecin en olumsuz etkilenen kesimi olduğu görülmektedir. Kuşkusuz başka etmenler yanında, bu bölgelerdeki alt yapının yetersizliği söz konusu olumsuzluklarda önemli rol oynamıştır. Ancak bu durumu teknik bir kısıtlayıcı olarak görmek yerine, söz konusu bölgelerin uzun süreli ihmalinin bir sonucu olarak değerlendirmek yerinde olacaktır.

Söz konusu kesimler uzun süreli bir su sorunu karşısında da en zayıf kesim olarak karşımıza çıkmaktadır. Uygulanan ve uygulanması muhtemel kesintiler karşısında, su depolanması kentte yaşayanların ana stratejisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Suyun sağlıklı biçimde depolanması kendi başına maliyetli bir süreçtir. Alt gelir gruplarının söz konusu depolama maliyetlerini karşılayabilmesi mümkün görünmemektedir. Yaşanan deneyim göstermektedir ki bu kesimler plastik bidonlar ve benzeri türden sağlıklı olmayan depolama yöntemlerini kullanmaktadır. Bu nedenle salgın hastalık ve benzeri türden olumsuzlukların söz konusu kesimi derinden etkilemesi muhtemeldir.

Kentsel kesimlerin etkilenme düzeyine ilişkin çarpıcı örnek Ankara kentine Kızılırmak'tan sağlanan suyun güvenirliliği üzerine oluşan kaygıların yol açtığı durumdur. Medyada yer alan haberlere göre, orta sınıflar arasında başka kaynaklardan getirilen damacana doğal kaynak sularının kullanılmaya başlandığı yönündedir. Bu durum göstermektedir ki, belli bir maliyeti olsa bile, belli kesimler sağlık riski yaratan şebeke suyunu beslenme amaçlı kullanmama yoluna gidebilmektedir. Ancak hali hazırda büyük ekonomik zorluklar yaşayan kentin alt gelir grupları için bu tür bir strateji izlemek mümkün görünmemektedir. Bu kesim için tüm risklerine karşın şebeke suyunu içmek kaçınılmazlık durumuna işaret etmektedir.

Alt gelir gruplarının kendi içindeki bölünmelerine bakıldığında olası su sorununun her kesimi aynı derecede etkileyeceğini varsaymak yanlış olacaktır. Geçmiş ve mevcut deneyim göstermektedir ki bu kesim içinde kadınlar söz konusu sürecin en olumsuz etkilenen kesimidir. Ev içindeki yüklenen sorumluluklar açısından ana aktörün kadınlar olduğu dikkate alındığında, sınırlı suyla ev işlerinin yerine getirilmesi ve hijyenin sağlanması kadının sorumluluğunda olacak, bu durum su kuyruklarında beklemek, su depolamak yanında, sınırlı su ile temizlik ve yemek pişirme gibi hizmetlerin sağlanmasını da kadına ek bir yük olarak dayatacaktır.

Su sıkıntısının yaratacağı anlaşılabilir bir çelişki alanı da fiyatlandırılmayla ilişkilidir. Sorunun ortaya çıkışıyla birlikte ortaya atılan ve sorunun süreklilik kazanmasıyla birlikte uygulanması muhtemel politikalarından birisi su kullanımında tasarruf sağlayacağı varsayılan fiyat artırımındır. Suyu 'kıymetli' hale getirmenin gereksiz su kullanımını en aza indirgeyeceği varsayımı bu tür bir uygulamanın gerekçesini oluşturmaktadır. Bu tür bir politikanın en azından başka ülkelerdeki uygulamaları söz konusu amaca hizmet etmekten öte var olan eşitsizlikleri artırdığını göstermektedir. Yunanistan'ın Atina kentinde yaşanan benzer bir krizde uygulanan ve %300'e ulaşan fiyat artırımı, suyu sınırlı kullanan alt gelir grupları arasında yüzde yirmilere varan oranda bir tasarrufun yapıldığını göstermektedir. Ancak bu tasarrufun ne derece keyfi kullanımlardan ne derece temel gereksinimlerden kesildiğini ölçebilmek zordur. Öte yandan aynı araştırma göstermektedir ki, Atina'da tüketilen suyun %40'ını harcayan ve kentin nüfusunun %3'ünü oluşturan üst gelir grupları arasında fiyat artırımını su tüketiminde herhangi bir düşüşe yol açmamıştır.

Yukarıdaki değerlendirme göstermektedir ki, bir yandan bazı bölgeler kaynaklarını kaybettikleri ölçüde söz konusu sürecin kaybedenleridir. Su sorununu yaşayan kentlerde ise tüm kesimler bu süreçten olumsuz etkilenmekle birlikte, gerçek kaybeden alt gelir grupları ve özellikle de bu kesimin kadın nüfusu olarak belirginleşmektedir.

Aynı çerçevede kazananlara bakıldığında, en önemli kazanan kesimin söz konusu krizin dayattığı ortamda hızla yapılan baraj, taşıma hatları ve benzeri ihaleleri alan sermaye kesimleri öne çıkmaktadır. Aynı çerçevede özelleştirme uygulamaları özel sektöre yeni açılımlar sağlamaktadır. Ankara ve diğer büyük kentlerde ortaya çıkan su sorunu sırasında yeterince dikkat çekmeyen ancak krizin ilk günlerinde hükümetin ortaya attığı önerilerden birisi kaynak sınırlılığı nedeniyle tarımsal sulamaya yönelik olarak bazı akarsularını özel sektöre devretmeyi planladığını açıklamıştır. Aynı çerçevede krizin derinleşmesi durumunda ortaya çıkması muhtemel yatırım alanlarından birisi su dağıtım şebekelerinin yenilenmesidir. Resmi kaynaklar Ankara kentindeki kayıpların %40 düzeylerinde olduğunu belirtmektedir. Muhtemeldir ki krizin derinleşmesi ve suyun kıymetlenmesi söz konusu sağlıklı altyapının yenilenmesini kaçınılmaz hale getirecektir.

Hakim mantık çerçevesinde söz konusu yatırımı finanse etmeye yönelik olarak mevcut hükümet ve belediye yönetiminin su hizmetlerini yapışlet devret veya benzeri modellerle özelleştirmeye yönelmesi muhtemeldir. Bu türden karlı bir alanda söz konusu uygulamanın sermaye çevrelerinde talip bulması da güç olmayacaktır. Böylece 'normal' zamanlarda dikkate değer bir direnişle karşılaşabilecek bu uygulamanın kriz ortamında hızlı bir biçimde uygulamaya sokulmaya çalışılması şaşırtıcı olmayacaktır. Benzer biçimde, hızlı biçimde Kızılırmak ya da benzeri bir kaynaktan su getirilmesi de özel sektöre kaynak aktarımı içeren bir uygulama olmuştur. Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, söz konusu krizin, bilinçli bir karşı proje ve muhalefetin ortaya konulmaması durumunda, sermaye açısından karlı bir yatırım alanı haline getirilmesi olası görünmektedir.

Sonuç

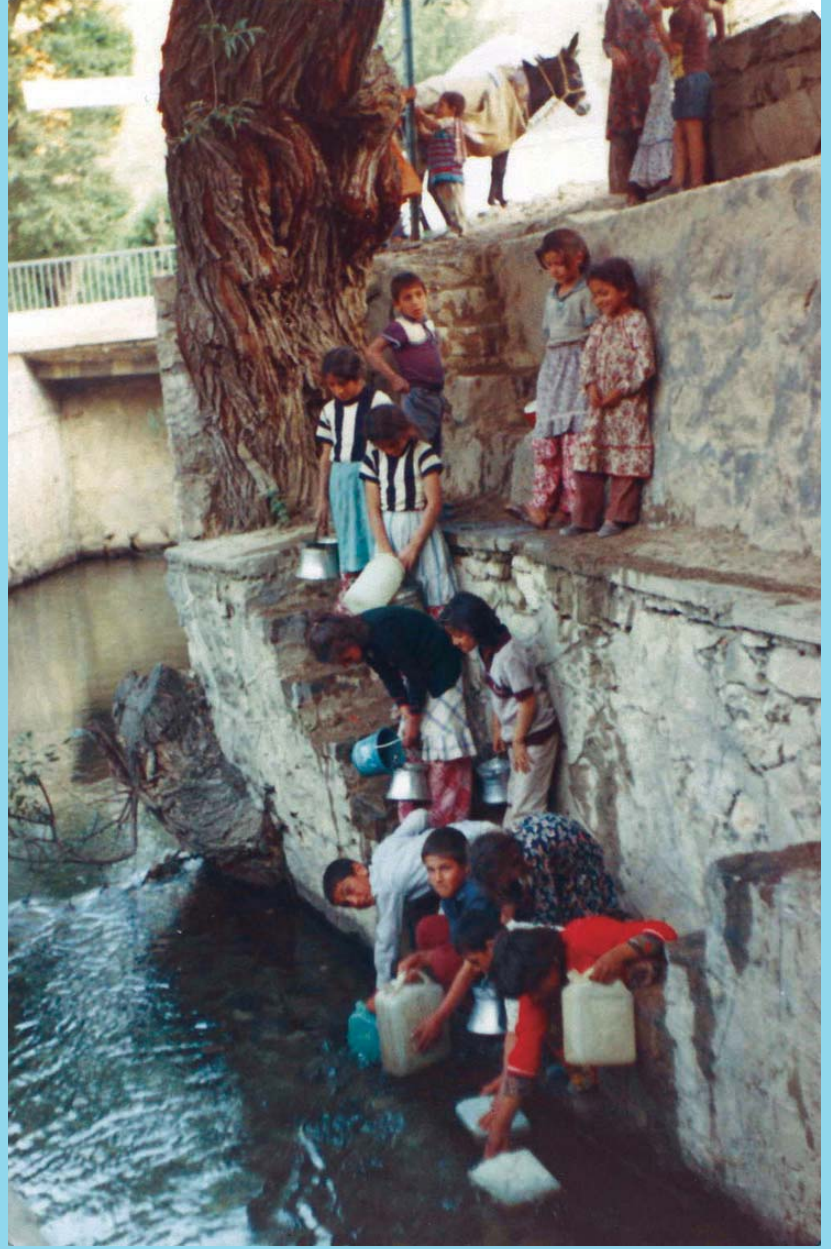
Genel olarak neo-liberal kent modeli ama özel olarak da bu yaklaşımların aldığı özgün biçimin AKP belediyeçiliği ve bunun kanıksanması üzerine bir değerlendirme gerekiyor

Yakın dönem deneyimler göstermektedir ki, bu türden krizlerin kapitalizmin gerçek doğasını gösterdiği ölçüde bir fırsat olduğu öngörüsü ne derece doğruysa, söz konusu krizden kapitalizmin yeni yatırım ve rant alanları yaratarak çıkması da o derece olasıdır. Söz konusu krizin nasıl çözüleceği krizin nasıl tanımlanacağını da içeren biçimde, siyasi mücadelelerce belirlenecektir. "Su krizi" sorunu yaşayan kentlerde bu dengenin sermaye lehine ve emek aleyhine daha da bozulması, bilinçli çabalar ve karşı projeler gerçekleştirilmemesi durumunda, kaçınılmazdır. Bu çalışma söz konusu krizin tanımlanmasına katkı yapmayı amaçlamaktadır.

Normal dönemlerle karşılaştırıldığında, toplumsal krizler her zaman fırsat ve kopuşlara daha fazla olanak sağlarlar. Bununla birlikte, krizler çalışan kesimler açısından yeni açılımlar sağlayabileceği gibi, kayıpların hızlandığı yeni saldırıların da gerekçeleri haline gelebilir. Ankara ve diğer kentlerde ortaya çıkan su sorunun genel olarak neo-liberal politikaların ve özel olarak da uygulayıcılarının teşhir edilmesi yönünde önemli bir fırsat olduğu açıktır. Ancak bu tür bir fırsatın kullanılması içinde bulunulan bağlama uygun stratejilerin uygulanmasını gerektirir. Bu nedenle tarihsel bağlamın iyi yorumlanması önemlidir.

Bu tür bir ortamda, ortaya çıkan ve başta Ankara ve İstanbul gibi kentleri etkileyen krizin ne türden gelişmelere yol açacağını iyi analiz edilmesi ve bu çerçevede stratejilerin izlenmesi zorunludur. Bu çerçevede hemen belirtilmesi gereken tehlike söz konusu krizin krize yol açan yaklaşımın mahkum edilmesi ve tasfiyesi değil, söz konusu kesimler açısından kentsel düzlemde yeni bir mülküzleştirme dalgasının başlangıcı haline getirilerek bir fırsata dönüştürülmesi olasılığıdır.

TMMOB Şehir Plancıları Odası Yönetim Kurulu

Kamutay Türkođlu Arşivinden, Urfa Kenti'ne 15 km... Köy'de Su 1992